

Doğal Mirasımıza Bir Katkı: Anıt Doğu Ladini (*Picea orientalis* (L.) Link.)

Seyran PALABAŞ UZUN¹, Alper UZUN¹, Salih TERZİOĞLU¹

Özet

Doğal mirasımızın bir parçası olan anıt ağaçlar yöre tarihine ışık tuttuğu ve geçmiş ile gelecek arasında bir köprü oluşturduğu için büyük bir öneme sahiptirler. Günümüze değin yapılmış olan çalışmalarla 23 adet anıt doğu ladini bireyi tespit edilmiştir. Doğu ladini, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde genellikle 900 (1000)–2000 (2200) m. yükseltiler arasında denize dönük nemli yamaçlarda yayılış göstermektedir. Bu araştırma ile Şalpazarı (Trabzon) yöresinde boyutsal anıt ağaç olarak değerlendirilebilecek bir doğu ladini (*Picea orientalis* (L.) Link.) bireyinin tanıtılması amaçlanmıştır. Yapılan ölçümler sonucu anıt doğu ladininin yaklaşık olarak 470 yaşında, 60 m boyda ve 178 cm kabuklu göğüs ($d_{1.30}$) çapında olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anıt ağaç, doğu ladini, *Picea orientalis*, Trabzon, Şalpazarı

A Contribution to Our Natural Heritage: Monumental Oriental Spruce (*Picea orientalis* (L.) Link.)

Abstract

Monumental trees as special pieces of our natural heritage have great importance for reflecting the history of the region and constituting a bridge from past to future. 23 monumental oriental spruces were detected by several researches up to date. Oriental spruce generally spread out between 900 (-1000) and 2000 (-2200) meters on moist slopes of the mountains towards to the sea in the Eastern Black Sea Region. In this research, it was aimed to present a monumental oriental spruce (*Picea orientalis* (L.) Link.) individual in the vicinity of Şalpazarı (Trabzon). As results of the measures,

¹ Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Botaniği Anabilim Dalı,
61080, TRABZON e-mail: seyranp@ktu.edu.tr

monumental oriental spruce is approximately at the age of 470, 60 m in height, 178 cm in diameter ($d_{1.30}$ including bark).

Key Words: Monumental tree, oriental spruce, *Picea orientalis*, Trabzon, Şalpaزاری

1.Giriş

Anıt ağaçlar; yaş, boy, çap ve tepe çapı gibi morfolojik özellikleri yanında; taşıdıkları mitolojik, mistik, folklorik ve fitolojik değerleri sebebiyle farklı kültürlerle ait toplumların koruması altında günümüze değin ulaşabilmiş, nadide tabiat varlıklarıdır (Genç ve Güner, 2003). Anıt niteliğindeki ağaç ya da meşcereler; yörede yaşayan insanlar açısından, görkemli görünüşleriyle saygı duyulan doğal eserler olarak kabul edilmeleri, tarih boyunca toplumların ekonomik ve kültürel yaşamlarını etkilemeleri, ilk çağ toplumları tarafından şan, şeref, zenginlik ve büyüklüğün göstergesi sayılmaları, mitoloji ve destanlara konu olmaları, bazı devletlerin bayraklarında ağaç ve yaprak motifleri olarak yer almaları, devletler arasında yapılan antlaşmalarda simge olarak kullanılmaları ve buldukları yörelere eğlenme-dinlenme(rekreatif), dolayısıyla turizm yönünden katkıda bulunmaları açısından taşıdıkları özellikler ile diğer canlı türlerinden çok daha fazla öneme sahiptirler (Asan, 1987a).

Tarihi, folklorik, mistik ve boyutsal olmak üzere dört ana grupta sınıflandırılan bu ağaçlar hakkında günümüze değin pek çok araştırmacı çalışmalarıyla (Özdemir ve ark., 1986; Asan, 1987a,b; Karaca, 1992-95; Gümüş ve Yavuz, 1994; Güner, 1994a-1994a-1995-1997; Düzenli ve Türkmen, 1996; Özçelik ve ark., 1998; Gül ve ark., 1999; Gümüş ve ark., 1999; Akbulut ve ark., 2004; Fakir, 2005; Özçelik, 2006; vb.) önemli ölçüde katkı sağlamışlardır. Ancak, bazı çalışmalarda farklı ölçüm ve değerlendirme tekniklerinin kullanılması ülkemizde sağlıklı bir anıt ağaç envanter sisteminin oluşturulması önünde bir engel oluşturmuştur (Genç ve Güner, 2003). Bunun önüne geçebilmek amacıyla Genç ve Güner (2003) tarafından ulusal anıt ağaç envanter ve seçim yöntemi ile birlikte anıt ağaç değerlendirme tutanağı hazırlanarak bu konudaki çalışmaların hem belirli bir sistem dahilinde gerçekleştirilebilmesine hem de karşılaştırma imkanının oluşturulmasına çalışılmıştır. Bu nedenle makalede Genç ve Güner'in önerdiği sistem takip edilmiştir. Türkiye'de resmi makamlarca tescilli yapılan anıt ağaç sayısının 2300 civarında olduğu bildirilmektedir (Genç ve Güner, 2003). Bu çalışma ile yüzyıllardan günümüze miras kalan anıt ağaçlarımıza bir katkı yapılması ve bu mirasın gelecek nesillere aktarılması için planlayıcı ve uygulayıcılara gerekli envanter bilgilerinin sunulması amaçlanmıştır.

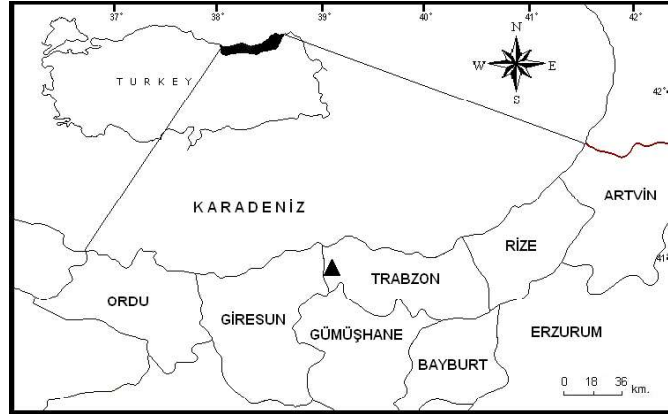
Araştırmanın ana konusunu oluşturan doğu ladini (*Picea orientalis* (L.) Link.) *Gymnospermae* alt bölümü, *Coniferae* sınıfı, *Pinaceae* familyasına dahil

olup sivri tepe, dolgun ve düzgün gövdeler yapan, 40-50(-60) m'ye kadar boylanabilen 1.5-2 m çapa ulaşan piramit görünüşlü, sık dallı, bir evcikli (monoik), birinci sınıf orman ağacıdır. Doğu ladininin yayılış alanı oldukça yereldir. Kuzeydoğu Anadolu'nun sahil kesimleri ile Kafkasya'da doğal olarak yayılmaktadır. Ülkemizdeki yayılışı ise Türkiye-Gürcistan sınırından başlayarak Ordu ili yakınlarında Melet Irmağı ile son bulmaktadır. Bu kesimde dağların yalnızca denize dönük yamaçlarında görülür. Ülkemizde 213517 ha normal, 83879 ha bozuk olmak üzere toplam 297396 ha'lık bir alanda yayılış gösteren doğu ladini ormanları günden güne aşırı kullanımlar, düzensiz yararlanmalar, böcek ve mantar tahripleriyle giderek bozulmaktadır (Anşin ve Özkan, 1997; Anonim, 2007a).

2. Materyal ve Yöntem

2.1 Çalışma Alanının Tanıtımı

Anıt ağacın içinde bulunduğu çalışma alanı Trabzon ili Şalpazarı ilçesinde ve aynı zamanda Trabzon Orman İşletme Müdürlüğü, Şalpazarı Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde yer almaktadır (Şekil 1). Anıt ağacın bulunduğu yere, Beşikdüzü-Şalpazarı karayolunu takiben, Şıhkıran mevkiinden Kovanlık istikametine dönülerek ulaşılabilir. Anıt ağaç vadi tabanından yaklaşık bir saatlik bir tırmanış mesafesindedir. Anıt doğu ladini bireyi yazarlar tarafından yürütülmekte olan ve KTÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenen “Sis Dağı (Trabzon-Giresun) ve Yöresinin Vejetasyon Yapısının ve Bitkisel Tür Çeşitliliğinin Saptanması” adlı proje (proje no: 2004.113.001.4) kapsamında gerçekleştirilen arazi çalışmaları sırasında saptanmıştır.

Şekil 1. Anıt doğu ladini mevkii haritası (▲)

Anıt ağacın UTM “European 1950 DATUM” koordinatı (511790 – 4519310) konum belirleme cihazıyla (GPS) 14 m hassasiyette saptanmıştır. 1/25000’lik topografik haritalarda yapılan incelemelerde anıt ağaç koordinatının Trabzon-G42a3 paftasında yer aldığı tespit edilmiştir.

2.2. Yöntem

Anıt doğu ladini’nin bulunduğu yere ait genel ve özel mevkii özellikleri ile çap, boy ve yaş gibi çeşitli sayısal değerler çizelge halinde ortaya konulmuştur. Ayrıca anıt ağacın bulunduğu bölgede yayılış gösteren diğer ağaç, çalı ve otsu bitki taksonları da tespit edilmiştir.

Çap tespiti için yamacın üst kısmında durularak ağacın toprak seviyesindeki ve yerden 1.30 m yükseklikteki (göğüs yüksekliği) çevresi şerit metreyle “cm” hassasiyetinde ölçülmüştür. Daha sonra saptanan bu değerler yardımıyla toprak seviyesindeki ve göğüs yüksekliğindeki çaplar hesaplanmıştır. Boy ölçümü Blume-Leiss boy ölçer yardımıyla yapılmıştır.

Yaş tespiti için artım burgusu ile ağaçtan Kuzey-Güney ve Doğu-Batı doğrultusunda, göğüs hizasından iki adet artım kalemi (24.5 cm ve 24 cm) alınmıştır. Kalemler tüp boru içerisinde muhafaza edilerek laboratuvar ortamında yıllık halkaları sayılmıştır. Elde edilen yıllık halka sayısı artım kaleminin uzunluğunu da dikkate alan formülde yerine konularak tahmini yaş tespit edilmiştir. Buna göre, göğüs yüksekliğindeki kabuksuz yarıçapı 87 cm (kabuk payı= 2 cm) olan bu ağaçtan elde edilen 24.5 cm uzunluğundaki artım kaleminde 133 yıllık halka sayılmıştır. Tahmini yaş Genç ve Güner (2003)’e göre aşağıdaki formülde hesaplanmış olup, bu değere ağacın 1.30 m yüksekliğe ulaşana kadar geçen yaşı ilave edilmemiştir.

$$[(\text{Kabuksuz yarıçap} \times \text{Yıllık halka sayısı}) : \text{Artım kalemi uzunluğu}] = \text{Tahmini yaş}$$

Ağacın tepe çapı tepe taçlarının dört ana yönde iz düşümleri alınarak şerit metreyle belirlenmiştir.

2.Bulgular

Yapılan ölçümler sonucunda tespit edilen anıt ladinin bu kriterleri aştığı, yaşının tahmini 470 olduğu, 60 m boya, 178 cm $d_{1,30}$ çapına ve yaklaşık 15 m çapında simetrik bir tepe çatısına sahip olduğu tespit edilmiştir.

$[(87 \times 133) : 24.5] = 472$ yıl olarak hesaplanmış ve buna göre tahmini yaş 470 olarak saptanmıştır.

Genç ve Güner, doğu ladinini en az 100 yıl yaşaması, 25 m ve üzerinde boylara ulaşması nedenleriyle ülkemizde önde gelen birinci sınıf ağaçlardan biri olarak sınıflandırmıştır. Ayrıca bu türün anıt ağaç olarak seçilebilmesi için ise yaşının en az 400, boyunun en az 40 m, göğüs yüksekliğindeki çapının en az 140 cm ve tepe çapının ise en az 8 m olması gerektiği belirtilmektedir (Genç ve Güner, 2003).

Anıt ağaç deniz seviyesinden 930 m yükseltide, yaklaşık % 60 eğime sahip, bakışı kuzeybatı olan yamaç bir arazide bulunmaktadır. Anıt ağaç Şalpazarı Orman İşletmesi orman amenajman planındaki meşcere tipleri haritasına göre 348 nolu bölmede yer almaktadır. Bölmede yer alan meşcere tipleri alansal büyüklükleri bakımından sırasıyla KnLKzc₂, Kzc₁ ve ÇBKnl'dir. Anıt ağaç bu meşcere tiplerinden KnLKzc₂'de bulunmaktadır. Meşcerede ağaç katında; *Picea orientalis* (doğu ladinini), *Fagus orientalis* (doğu kayını), *Alnus glutinosa* subsp. *barbata* (sakallı kızılbaş), *Acer trautvetteri* (kayın gövdeli akçağaç), *Castanea sativa* (Anadolu kestanesi), *Sorbus aucuparia* (kuş üvezi), çalı katında; *Vaccinium arctostaphylos* (Trabzon çayı), *Rhododendron ponticum* (mor çiçekli ormangülü), *Lonicera caucasica* subsp. *orientalis* (Kafkas hanımeli), *Frangula alnus* (barut ağacı), *Laurocerasus officinalis* (karayemiş), *Corylus avellana* (adi fındık), *Hedera colchica* (sarmaşık), *Ilex colchica* (çoban püskülü), *Rubus hirtus* (böğürtlen), *Daphne pontica* (dafne), otsu katta *Atropa belladonna* (güzelavrat otu), *Viola odorata* (kokulu menekşe), *Gentiana asclepiadea* (mavi centiyan), *Hypericum androsaemum* (kantaron), *Fragaria vesca* (orman çileği), *Dryopteris filix-mas* (kartal eğretisi) bulunmaktadır. Devlet arazisinde yer alan anıt ağaç düzgün ve sağlıklı bir görünüme sahiptir (Şekil 2).

Ölçüm ve hesaplamalarla elde edilen tüm veriler Genç ve Güner (2003)'in hazırlamış olduğu anıt ağaç envanter karnesine (Çizelge 1) ve anıt ağaç değerlendirme formuna (Çizelge 2) işlenmiştir.

Şekil 2. Anıt doğu ladini'nin habitusu (a), gövdesi (b) ve habitatı (c)

Çizelge 1. Doğu ladini anıt ağaç envanter karnesi

Tür Adı (Türkçe): Doğu ladini	Ağaç No: Ln – 61 / Şalpazarı - Kovanlık / 3
Tür Adı (Bilimsel): <i>Picea orientalis</i> (L.) Link.	İli: Trabzon
Mahalli – Önerilen – Adı: Doruk ağacı	İlçesi: Şalpazarı
Ölçüm Tarihi: 25.07.2007	Belde – Köy – Mahalle: Kovanlık
Ölçenler: Seyran PALABAŞ UZUN, Alper UZUN, Salih TERZİOĞLU	Orman İşletme Müdürlüğü: Trabzon

Pafta No: Trabzon G42a3	Serisi: Gökçeköy						
Enlem (Ada): 40°49'22"	Mevkii: Kovanlık						
Boylam (Parsel): 39°08'19"	Bölme No: 348						
Fotoğraf Filmi No:-	Poz No:-	Slayt Filmi No:-	Poz No:-				
Yükselti (m)	Bakı	Eğim (%)	Röliyef ¹	Bulunduğu Yer ²			
930	Kuzeybatı	60	3	1			
Boy (m)	Tahmini Yaş (yıl): 470	Tepe Çapı (m)	Kabuklu Çevre (cm)	Kabuklu Çap (cm)			
60	24.5 cm'de 133 adet / 2 cm	K-G	D-B	Toprak Yüzeyi	Yerden 1,30 m Yüks.	Toprak Yüzeyi	Yerden 1,30 m Yüks.
Mülkiyet Durumu	Özel: -	Tüzel: -	Devlet: X				
Gövde Özellikleri	Dipte Çatal: -	... m'de ... Adet Çatal	Ur ve Şişlik: -				
Genel Görünüm	Düzgün: X	Budanmamış: X	Budanmış: -	Özellikli ³ : -			
Sağlık Durumu	Sağlıklı: X	Böc. - Mantar: -	Tepe Çökmesi: -	Gövde Yaralı ⁴ : -			
		Yeni İlerlemiş	Yaranın B.Yerin Çev:...cm	Kovuğun B.Yerin Çev:...cm			
		-	Genişliği: ...cm	Genişliği: ...cm			
Tescil Durumu ve Anıt Ağaç Değeri	Tescilli değil. Şimdiki Anıtsal Değer (ŞAD) = 78 > 28 Minimum Anıtsal Değer (MAD _{Tür}). Boyutsal anıt ağaç olarak değerlendirilmesi uygundur.						
Yöre Folklorundaki Yeri ve Tarihsel Özellikleri	Herhangi bir folklorik ve tarihsel olayla ilişkisi saptanamamıştır.						
Diğer Açıklamalar ve Öneriler	Anıt ağaç vadi tabanından yaklaşık bir saatlik bir tırmanma mesafesinde bulunduğundan ekoturizm faaliyetlerine ve botanik amaçlı tırmanışlara uygundur. "Bakım işleri şimdilik ihmal edilebilir" (Negatif Puanlar Toplamı = 0)						

- 1 Röliyef= 1: Sırt veya tepe, 2: Üst yamaç, 3: Orta yamaç, 4: Alt yamaç, 5: Vadi tabanı, 6: Düz arazi (Ova vb.)
- 2 Bulunduğu Yer= 1: Ormanda, 2: Meşcerede (Kırsal-Kentsel Alanda), 3: Grupta (Kırsal-Kentsel Alanda), 4: Kümede (Kırsal-Kentsel Alanda), 5: Tek (Kırsal Alanda), 6: Tek (Kent İçinde)
- 3 Özellikli= Normal halinin dışında kabuk, yaprak, çiçek, meyve veya kozalak rengi ve şekli; dallanma, çatallanma, gövde şekillenmesi, vb. özelliklerce farklı.
- 4 En geniş yaranın ve/veya kovuğun enlemesine en uzak noktaları arasındaki mesafe ile bulunduğu yerin çevresi ölçülmelidir.

Çizelge 2. Doğu ladini anıt ağaç değerlendirme formu

		<i>ANIT AĞAÇ DEĞERLENDİRME FORMU</i>				
ÖĞELER	VERİLEBİLECEK MAKSİMUM PUAN	DEĞERLENDİRME BASAMAKLARI	SINIFLARINA GÖRE AĞAÇLARA VERİLECEK PUAN			VERİLEN PUAN
			I. SINIF	II. SINIF	III. SINIF	
Boy (Bo)	20	» 05.5-07.5	0	0	10	20
		» 08.0-10.0	0	0	20	
		» 10.5-15.0	0	6		
		» 15.5-20.0	0	13		
		» 20.5-25.0	0	20		
		» 25.5-30.0	3			
		» 30.5-35.0	6			
		» 35.5-40.0	9			
		» 40.5-45.0	12			
		» 45.5-50.0	16			
		» <u>> 50.0 m</u>	<u>20</u>			
Gövde Çapı (GÇ)	30	» < 50	0	0	10	12
		» 50-74	0	6	20	
		» 75-99	0	12	30	
		» 100-124	3	18		
		» 125-149	6	24		
		» 150-174	9	30		
		» <u>175-199</u>	<u>12</u>			
		» 200-224	15			
		» 225-249	18			
		» 250-274	22			
		» 275-299	26			
» ? 300 cm	30					
Tepesi Çapı (TÇ)	10	» < 05.0	0	3	7	
		» 05.0-09.5	2	6		
		» 10.0-14.5	4	10		
		» <u>15.0-19.5</u>	<u>7</u>			
		» ? 20.0 m	10			
Tahmini Yaş (Ya)	30	» 100-200		3	12	
		» 201-300		6		
		» 301-400		9		
		» <u>401-500</u>		<u>12</u>		
		» 501-600		15		
		» 601-700		18		
		» 701-800		21		
		» 801-900		24		
		» 901-1000		27		
		» > 1000 Yıl		30		
Bulunduğu Yer (BY)	10	» <u>Ormanda</u>		<u>2</u>	2	
		» Meşcerede (Kırsal-Kentsel Alan)		10		
		» Grupta (Kırsal-Kentsel Alan)		9		
		» Kümede (Kırsal-Kentsel Alan)		8		
		» Tek (Kırsal Alanda)		4		
		» Tek (Kent İçinde)		6		

Diğer	10	» <u>Ağaç için zorunlu yetiştirme ortamı</u>		25
Pozitif		<u>faktörlerinin korunması mümkün</u>	<u>10</u>	
Özellikle		» <u>Sağlıklı</u>	<u>6</u>	
r		» <u>En az bir anıtsal özelliği (boyu,</u>		
(PÖ)		<u>çapı, yaşı) bakımından Dünyada</u>		
		<u>veya Türkiye'de sayılı bir ağaç</u>	<u>9</u>	
		<u>olması</u>		
		» <u>Özellikli (Doğal halinin dışında</u>		
		<u>kabuk, yaprak, çiçek, meyve veya</u>		
		<u>kozalak, dallanma, çatallanma,</u>	3	
		<u>gövde şekillenmesi vb. özelliklerde</u>	0	
		<u>farklı)</u>		
		» <u>Hiçbiri</u>		
		» <u>Ağaç için zorunlu yetiştirme ortamı</u>		
		<u>faktörlerinin korunması mümkün değil</u>	- 10	
		» <u>Tepe çökmesi</u>		
		? <u>ilerlemiş</u>	- 8	
		? <u>yeni</u>	- 6	
		» <u>Böcek-Mantar zararı</u>	- 8	
Negatif		» <u>Gövde koçuk ve kovuğun genişliği</u>		
Özellikler	-10	? <u>< 1/5</u>	- 2	0
(NO)		? <u>= 1/5 – 1/3</u>	- 3	
		? <u>> 1/3</u>	- 4	
		» <u>Gövde ve veya ana dallar yaralı ve yaralanmış</u>		
		? <u>genişliği < 1/5</u>	- 1	
		? <u>genişliği = 1/5 – 1/3</u>	- 2	
		? <u>genişliği > 1/3</u>	- 3	
		» <u>Hiçbiri</u>	<u>0</u>	
<u>ŞİMDİKİ ANITSAL DEĞER (ŞAD) = (Bo + GÇ + TC + Ya + BY + PÖ toplam)</u>				78

Yapılan literatür araştırmalarına göre günümüze değin ülkemizde tespiti yapılan anıt doğu ladinleri çizelge 3'de karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Günümüze değin saptanan anıt doğu ladinlerinin göğüs çapları 94-225 cm, boyları ise 48-69 m arasında değişmektedir (Gül vd., 1999).

Çizelge 3. Türkiye'nin anıt doğu ladinleri

Çevre (d _{1,30}) (cm)	Çap (d _{1,30}) (cm)	Boy (m)	Yaş (yıl)	Bulunduğu İl, İlçe	Mevkii	Saptayan
705*	225	69	450	Gümüşhane, Torul	Örümcek Sırtı	Asan (1987)
628+	200+	50- 60	300- 400	Artvin, Borçka	Karagöl	Eliçin'e atfen Gül vd. (1999)
471	150	65	400- 500	Gümüşhane, Torul	Örümcek Orm.	Anık'a atfen Gül vd. (1999)
295	94	48	490	Artvin	Hatila Deresi	Eraslan'a atfen Gül vd. (1999)
550	175	52	-	Artvin, Çoruh	Murav Ormanı	Kayacık'a atfen Gül vd. (1999)
485	154	61.5	400	Gümüşhane, Torul	Örümcek Orm.	(Anonim 2007b)
381	121	52.5	400	Gümüşhane, Torul	Örümcek Orm.	
383	122	53.4	400	Gümüşhane, Torul	Örümcek Orm.	
465	148	49.1	400	Gümüşhane, Torul	Örümcek Orm.	Gümüş ve Yavuz. (1994)
605	192.5	54	-	Gümüşhane, Torul	Örümcek Orm.	
552	176	57.6	-	Gümüşhane, Kürtün	Örümcek Orm.	Gül vd. (1999)
500	159	47	300+	Gümüşhane, Kürtün	Örümcek Orm.	
490	156	46	300+	Gümüşhane, Kürtün	Örümcek Orm.	
470	150	57	300+	Gümüşhane, Kürtün	Örümcek Orm.	
350	111	47	300+	Gümüşhane, Kürtün	Örümcek Orm.	
400	127	40	300+	Gümüşhane, Kürtün	Örümcek Orm.	
450	143	42	150+	Artvin	Tütüncüler köyü	Gümüş vd. (1999)
425	135	41	150+	Artvin	Tütüncüler köyü	
550	175	55	-	Artvin	Tütüncüler köyü	
420	134	38	-	Artvin, Yusufeli	Özgüven köyü	
446	142	59	300+	Gümüşhane, Kürtün	Alacadağ	
465	148	42	450	Rize, Hemşin	Gideş	Akbulut vd. (2004)
490	156	39	555	Rize, Hemşin	Kito	
560	178	60	470	Trabzon, Şalpazarı	Kovanlık	Palabaş Uzun vd. (2007)

*: Bu anıt ağacın kesildiği bildirilmiştir (Gümüş vd., 1999)

+: Ağaçların yaşları tahmine dayanmaktadır.

Saptanan bu anıt ağacın bulunduğu Şalpazarı (Trabzon) yöresinden günümüze değin tespit edilmiş diğer anıt ağaçlar çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 4. Şalpazarı yöresinde saptanan diğer anıt ağaçlar (Gül vd., 1999)

<i>Ağaç türü</i>	<i>Çevre (d_{1,30}) (cm)</i>	<i>Çap (d_{1,30}) (cm)</i>	<i>Boy (m)</i>	<i>Yaş (yıl)</i>	<i>Bakı</i>	<i>Rakım (m)</i>	<i>Bulunduğu Yer</i>
Carpinus betulus	384	122	19	500+	Kuzey	880	Kabasakal Köyü
Quercus hartwissiana	355	113	19	300+	Güney	770	Kabasakal Köyü

4. Tartışma ve Sonuç

Bu ağaç türünün boyutsal anıt ağaç olarak değerlendirilebilmesi için gereken minimum anıtsal değer Genç ve Güner (2003)'e göre 28'dir. Tespiti yapılan doğu ladini'nin şimdiki anıtsal değeri (=78) minimum anıtsal değerinden fazla olduğundan boyutsal anıt ağaç olarak değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Bu nedenle araştırma konusu anıt ladinin tescilinin yetkili makamlarca yapılması önem arz etmektedir.

Tarihte 470 yıl geri gidildiğinde (1537) ağacın gençlik döneminin Osmanlı padişahlarından Kanuni Sultan Süleyman'ın hükümdarlığına (1520-1566) denk düştüğü görülür. Tarihsel olaylara yaklaşık 500 yüzyıllık bir süre tanıklık eden ve her türlü meteorolojik veriyi içerisinde barındıran, geçmiş ile gelecek arasında da bir köprü oluşturan bu anıt doğu ladini koruma altına alınmalı, eğitici ve bilinçlendirici çalışmalarda mutlaka değerlendirilmelidir. Aynı zamanda, anıt ağaç vadi tabanından uzun bir tırmanma mesafesinde olduğundan koruma-kullanma dengesini bozmayacak şekilde ekoturizm amaçlı faaliyetler ve botanik yürüyüşleri için de uygundur. Bu sayede yöre halkının hem ekonomik kalkınmasına, hem de tabiat anıtları hakkında daha da bilinçlendirilmesine katkı sağlanabilir.

Ülkemiz bitki gen kaynakları bakımından oldukça zengindir. Anıt ağaçlar da ait oldukları tür için genetik çeşitliliğin birer temsilcisi olarak değerlendirilir. Her türlü zorlu iklim şartlarından, biyotik ve abiyotik tehditlerden kurtularak günümüze değin ulaşabilen bu ağaçların *in-situ* korunmasını sağlamak hem tek fert hem de yetiştirme ortamının korunmasına hizmet edecektir. Bu amaçla planlayıcı (orman amenajmanları) ve uygulayıcılar bazı somut adımlar atmalıdırlar. Öncelikle alanda bu anıt bireyin yaşamını olumsuz etkileyebilecek faaliyetlerden kaçınılmalıdır. Yapılacak silvikültürel ve diğer teknik ormancılık uygulamalarında bu bireyin alanda mevcudiyeti tehlikeye atılmamalıdır.

Teşekkürler

“Sis Dağı (Trabzon-Giresun) ve Yöresinin Vejetasyon Yapısının ve Bitkisel Tür Çeşitliliğinin Saptanması” adlı çalışmanın Bilimsel Araştırma

Projeleri Birimi tarafından (Proje kod no: 2004.113.001.4) desteklenmesi nedeniyle KTÜ Rektörlüğü'ne teşekkür ederiz.

Anıt ağaca ulaşımında bize rehberlik eden Erdoğan ALBAKAN ve Mehmet AKGÜN'e, arazi çalışmasında yardımcı olan Orman Mühendisliği Bölümü stajyer öğrencisi Kemal KIRAN'a, çalışmalarımız sırasında her türlü desteği sağlayan Şalpazarı Orman İşletme Şefi Osman BAYRAK'a ve orman muhafaza memurlarına teşekkür ederiz.

5.Kaynaklar

- Akbulut, S., Sakıcı, O.E., Özkan, Z.C. ,2004. Two monumental trees in Hemşin region. K.Ü. Artvin Orman Fakültesi Dergisi 5(3-4) 200-203.
- Anonim 2007a. Orman atlası OGM Gökçe Ofset Ltd. Şti. Ankara 88 s.
- Anonim 2007b. [<http://www.milliparklar.gov.tr/mpd/ta/tanitlar.asp>] (erişim tarihi: 28.11.2007)
- Asan, Ü. ,1987a. Türkiye ormanlarında saptanabilen anıt nitelikli ağaçların dünyadaki benzerleriyle karşılaştırılması. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi Seri A 37 (2) 46-68.
- Asan, Ü., 1987b. Anıt ormanlarımız (2) Doğu Karadeniz yöresinin anıt ormanları. Çevre ve Ormancılık Dergisi 3 28-33.
- Düzenli A. Türkmen N. 1996. Monumental trees of Turkey 10: Kocasedir. The Karaca Arboretum Magazine 3(3) 143-144.
- Fakir, H., 2005. Isparta sığla ormanı tabiatı koruma alanı anıt ağaçları. S.D.Ü. Orman Fakültesi Seri:A 1 25-36 Isparta
- Genç M., Güner, Ş. T. 2003. *Göller Bölgesi'nin anıt ağaçları. Isparta Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü yayını Isparta.*
- Gül, A.U., Gümüş ,C. ,Yavuz, H., Eroğlu, M., Özkan ,Z.C., Demirci, A. 1999. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde saptanan bazı anıt ağaç ve meşcereler. Turkish Journal of Agriculture and Forestry 23 (Ek Sayı 3) 671-677.
- Gümüş ,C. Yavuz, H., 1994. *Gümüşhane Örumcek ormanlarında bir anıt meşcere. Gümüşhane Valiliği Kültür ve Sanat Dergisi 1(4) 4-15.*
- Gümüş, C., Gül, A., U., Özkan, Z. C., Demirci, A., Yavuz, H., Eroğlu, M., Demirel, Ö. 1999. *Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki anıt ağaç ve meşcerelerin belirlenmesi. TÜBİTAK Proje No: TOGTAG- 1516 Trabzon.*
- Güner, A. 1994a. Monumental trees of Turkey: 7. The Karaca Arboretum Magazine 2(4) 181-186.
- Güner, A. 1994b. Monumental trees of Turkey: 5 Kocakasnak. The Karaca Arboretum Magazine 2(3) 133-134.

- Güner, A. 1995.** Monumental trees of Turkey: 9 Gökbulatan Fındık. The Karaca Arboretum Magazine 3(2) 87-89.
- Güner, A. 1997.** Monumental trees of Turkey: 13 Türbeçanı. The Karaca Arboretum Magazine 4(1) 43-46.
- Karaca, H. 1992.** Monumental trees of Turkey: 3 İkizpehlivan. The Karaca Arboretum Magazine 1(4) 159.
- Karaca, H. 1993.** Monumental trees of Turkey: 4 Kocahar. The Karaca Arboretum Magazine 2(2) 87-88.
- Karaca, H. 1994.** Monumental trees of Turkey: 6. The Karaca Arboretum Magazine. 2(3) 133-134.
- Karaca, H. 1995.** Monumental trees of Turkey: 8 Hıdırbey Çınarı. The Karaca Arboretum Magazine 3(1) 41-44.
- Özçelik, H., Doğan, Ü., Tanrıver, H. 1998.** Göller yöresinden bazı abide ağaçlar. Ekoloji Çevre Dergisi 7(26) 13-17.
- Özçelik R. 2006.** Mersin-Aydıncık ilçesi anıt dallı servileri (*Cupressus sempervirens* L. var. *horizontalis* (Mill.) Gord.). S.D.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 10 (2) 197-201.
- Özdemir, Ü., Göncüoğlu, C., Tütüncü, G., Tanca, N., Tümer, A. 1986.** Doğal anıtlar E.U. Journal of Science Fac. Ser. B vol. 8 221-230.